

Várhegyi Éva

Háború és béke

2015 februárjában a kormány elérkezettnek látta az időt rá, hogy függeszse öt éve folytatott szabadságharcát, és legalább a bankokkal békét kössön. A külföldi bankok évek óta tartó kizsigerelését és kizsorítását követően, hirtelen irányváltással, stratégiai szövetséget kötött egy echte „nemzetidegen” nagybankkal, az Erste Bankkal, és – ami még fontosabb – könnyítést ígért a szektort érő brutális elvonnásban, miközben további piacokonform vállalatokat is tett.

Az Európai Fejlesztési és Újjáépítési Bankkal (EBRD) kötött megállapodásban tett vállalások hatására a jövőben élénkülhet a gazdaság bővüléséhez elengedhetetlen hitelezés, és szélesebb körben is erősödhet a befektetői bizalom az országban. Ám az öt éves háború alatt elmulasztott lehetőségeket már nem lehet visszahozni. A bizalom újrarápítása ráadásul jóval időigényesebb, mint elvesztése. A bankrendszer megzabolázása érdekében alkalmazott módszerek azért voltak különösen romboló hatásúak, mert az orbáni politika szerves részét képezték. A bankok szelektív megsarcolása nem pusztán a költségvetési bevételek növelését szolgálta, hanem egyúttal a kormány hatalmát is demonstrálta: azt, hogy még a legbefolyásosabb gazdasági szereplők körében is élet és halál ura lehet. A takarékszövetkezeti szektor átjátszása egy előre kiválasztott üzleti körnek pedig egyenesen a „maffiaállam” működésének állatorvosi lova volt. A hatalmi-üzleti érdekek érvényesí-

téséhez a bankszektor „nemzetiesítésének” hagymázás álma tárult, amelynek jegyében még nyilvánvalóan rossz boltot jelentő, túlárzott bankvásárlásokra (MKB, Budapest Bank) is hajlandó volt a kormány – ami persze az adófizetők zsebére ment.

Háborús károk

A mostani, megkésett fordulattal sem teheti a kormány semmissé azokat a károkat, amelyeket öt éve tartó háborús politikájával okozott. A „nemzeti” tulajdon növelésének álcája alatt két irányból közelítve növelte hatalmát a bankszektorban: egyfelől a jelentősebb külföldi bankok megsarcolásával, jövedelemszerző képességük aláásásával, illetve kizsorításukkal a lakossági megtakarítások piacáról, másfelől a magyar tulajdonban lévő hitelintézetek „helyzetbe hozásával”.

A bankok megsarcolásához paradox módon éppen a magyar bankokat is sújtó nemzetközi hitelválság szolgált ürügyként: erre hivatkozva vetették ki az évi 140 milliárd forintos bankadót, méghozzá oly módon, hogy a külföldi nagybankokat sokkal jelentősebb mértékben sújtsa, mint a „nemzeti” tulajdonban lévőket.¹ Ezt fejték meg később az évi 260 milliárd forintos terhet jelentő tranzakciós illetékekkel, aminek hatására a válság miatt amúgy is súlyos veszteségeket elszenvedett bankok némelyikének tulajdonosa komolyan fontolóra vette távozását a magyar bankpiacról. Közben a lakossági megtakarí-

tásokat is igyekeztek áttérlni a bankbetéteknél magasabb hozamokat és ingyenes számlavezetést kínáló államkincstárhoz.

A hazai pénzintézetek „helyzetbe hozása” sem maradt meg csupán a szlogenek szintjén. Már a bankadó erősen progresszív sávok kivetése is ezt szolgálta (a nagybankokra 0,53, a kicsikre 0,15 százalékos kulcs), ráadásul az OTP-nek kedvező adóalap-meghatározással (a nyereség helyett a mérlegfőösszeg). Később két kormányközeli kisbank (a Töröcskei István nevéhez kötődő Széchenyi Bank és a Demján Sándorhoz köthető Gránitbank) feltökésítését, valamint a takarékszövetkezeti szektor 135 milliárd forintos megerősítését is a „nemzeti” kézben lévő pénzintézetek helyzetbe hozásának jelszavával indokolták. Az utóbbiért azonban komoly árat fizettek a szövetkezetek: elvesztették autonómiájukat, a többségi tulajdonukban álló ernyőbankjukat, a Takarékbankot pedig egy szűkebb magántulajdonosi körnek játszotta át a kormány.

Időközben a Magyar Nemzeti Bank is kialakította a maga jövőképét a magyar bankszektorról.² A külföldi nagybankokat mumusnak kikiáltva fogalmazta meg a „fenn tartható növekedést támogató bankrendszer” tíz kritériumát, köztük a „tisztességes” profit számszerű követelményével. A jegybanki tanulmány a brutális kormányzati intézkedésekről „megfelelően” állította be a külföldi nagybankokat a magyar pénzügyi rendszer legkevésbé kívánatos szereplőinek, amelyek „a hitelintézeti rendszer többi szereplőjétől markánsan elkülöníthető viselkedésű homogén csoportját” alkotva felelősek a válság kialakulásáért (devizahitelek, magas

hitel-betét arány), és a válságot követően is a legrosszabb teljesítményt nyújtják.

A célul kitűzött „koncentráltabb bankpiaci struktúra” megerősítése érdekében a hatalmát is megerősítette a jegybank: szőröstül-bőröstül magába olvasztotta a pénzügyi felügyeletet, majd az ún. bankszanalálási törvény megalkotásával „élet és halál” fölötti uralmat is szerzett a bankok felett. Most már a pénzteremtésre is képes jegybank döntheti el, hogy mely pénzintézet érett meg a felszámolásra, és melyik érdemes – akár a teljes arzenálja bevetésével – a megmentésre.

A bankokkal folytatott elhúzódi háborút a „maffiaállam” működéséhez illeszkedő sajátos üzletek tarkították.³ A takarékszövetkezetek kisemmizését követően előbukant az ügylet haszonélvezőjévé vált üzletcsoport (ennek mikéntjét alább részletesen tárgyaljuk). Az MKB nehezen indokolható átvételének „kedvezményezettje” még homályban van, de az ígéret már elhangzott, hogy állami megerősítést követően újból privatizálják. Néhány további bank államosítása is szóba került – a Budapest Bankra már tett vételi ajánlatot a kormány. A külföldi nagybankok megzabolázása érdekében a termelővállalatokra kialakított „stratégiai partnerséget” is igyekszik kiterjeszteni: ennek jegyében szerez kisebbségi tulajdont az Erste Bankban.

Jóhiszeműen elhithetnénk, hogy az állam pusztán azért vásárol – az adófizetők pénzét nem kímélve – bankokat, hogy életképebb struktúrát és versenyképebb pénzintézeteket teremtsen.⁴ Ennek azonban kiáltóan ellentmond a külföldi nagybankok évek óta tartó és eddig nem enyhülő kizsigerezése. Kellő

naivitással a takarékszövetkezeti rendszer radikális átszervezésére is elfogadhatnánk indokként a szektor gyenge tőkehelyzetét, bár a korábbi tulajdonosi szerkezetben is végbemehetett volna a feltőkésítés, anélkül hogy a magyar magánszemélyek tulajdonában lévő takarékokat más magánbefektetőknek játszották volna át.

A láttatott kormányzati szándékok mögül kikandikáló szereplők és a ravasznál is ravaszabb, gyakorta jogtípró módszerek ismeretében azonban sutba kell dobnunk jóhiszeműségünket. Nem véletlen, hogy már 2013-ban, a végkifejlet ismeretében hiányában is a „maffia-állam” egyik iskolapéldájaként mutathattam be a takarékszövetkezeti tagokat jogsértő, a nyílt zsarolást is alkalmazó technikákkal kiszorító kormányzati akciót, mely azóta a „tranzitállamosítás” (szintén Magyar Bálint által bevezetett) fogalmának állatorvosi lovává is vált.⁵ A szövetkezeti szektorral időközben történtek megerősítik az akkori hipotézist, míg a nagybankok körében tavaly óta tapasztalható kormányzati machinációk a magán- és közérdekek összemosásának újabb példáját mutatják meg.

Száz évvel ravaszabb

Közgazdászok és jogászok ravasz mesterterve alapozta meg a százánál több autonóm egységből álló takarékszövetkezeti szektor bekebelezésének folyamatát. Egy olyan machiavellista csapaté, amelynek valószínűsíthető szellemi vezérére, az FHB résztulajdonos-vezetőjét akár Alfred Döblin szavaival is illethetném: „Te csak tizenkét évvel vagy fiatalabb, mint mi, de száz évvel vagy ravaszabb.”⁶ Hiszen rafinált jogszabályok garmadája kö-

vezte ki az utat ahhoz, hogy a magyar bankrendszer nem jelentéktelen (a banki eszközökben mérve 10, a betétekben 12 százalékos) szeletére egy szűk üzleti kör tehesse rá a kezét.

Kezdetben még nem volt teljesen világos a cél, hiszen a takarékszövetkezetek fölötti irányítási jogok megszerzése szemforgató módon a közérdekre hivatkozva, a szövetkezetek által birtokolt Takarékbank államosításával vette kezdetét 2013 nyarán. Akkor még nem látzott egyértelműen (bár a személyi összefonódásokból sejthető volt) a végső kedvezményezettek köre, de a szövetkezetek integrációja jegyében megfogalmazott törvény már sejtette, hogy valójában „tranzitállamosítás” történik.⁷

Ehhez „ravasz” mestertervre volt szükség, amelyet jogszabályok tucatján keresztül vittek véghez. Elsőként hatástalanítani kellett a bő százezer tag tulajdonában lévő 122 takarékszövetkezet többségét. Ezt szolgálta az integrációs törvény, amely amellet, hogy az állami irányítású Integrációs Szervezethez és a Takarékbankhoz telepítette az érdemi döntések jogát, egyúttal saját halálos ítéletük aláírására is kényszerítette őket. Egy ördögi módon kiagyalt rendelkezés szerint ugyanis csak az a szövetkezet tarthatta meg a működési engedélyét, amely megszavazta az akkor még a takarékok többségi tulajdonában álló Takarékbank új, kormányberkekben készített alapszabályát.

A ravaszság határtalan volt: a sorsdöntő dokumentumot az érintettek csak az Országos Takarékszövetkezeti Szövetség (OTSZ) közgyűlését követő napon ismerhették meg, amikor már – kényszerűen engedve a zsarolásnak – döntöttek annak megszavazásáról. Ar-

ról még értesülhettek, hogy az új alapszabály elfogadásával a Magyar Posta tőkeemelésére is rábólintanak, amivel az állam többségi tulajdonossá lép elő. Azt viszont gondosan titkolták előlük, hogy az alapszabály elfogadásával megfosztják magukat attól, hogy valaha is visszaszerezzék többségi tulajdonukat.

A takarékszövetkezetek torkán erőszakkal lenyomott új alapszabály látszólag a kistulajdonosok védelmében rendelkezett a részvények átruházásáról, ám egy fondortatos trükkkel valójában éppen őket szorította ki az állami tulajdonrész potenciális vásárlói köréből. A külső, nem részvényes vevők távoltartására szolgáló (őket a részvényenkénti ajánlati ár ötvenszeresére [!] rúgó vételi árra kötelező) paragrafussal ugyanis éppen a takarékok zömét összefogó OTSZ-t zárták ki a lehetséges vásárlók köréből. Az alapszabály finesz megalkotói ráadásul betettek egy az állami MFB-nek és a Magyar Postának különleges jogot biztosító rendelkezést, mely szerint, ha bármekkora tulajdonrészt szereznek valamely társaságban, akkor az a cég már belsőnek számít, és így mentesül a brutális ajánlattételi kötelezettség alól. Emiatt a 2014. január elején kiírt privatizációs pályázaton egyedüli vételi ajánlatot tevő – a takarékszövetkezeti szektor rendbetételére kinevezett kormánybiztos, Vojnits Tamás által irányított – Magyar Takarékszövetkezet Zrt. „belső” vevő vált.

Az állami részvénytől értékesítéséről szóló 2013. december 17-i kormányrendelet cinikus módon azért előírta, hogy lehetőség szerint a takarékszövetkezeti szektor szereplőit részesítsék előnyben. Ezért a 122-ből egy tucat takarékot

(és vezetőiket) mégiscsak bevontak az üzletbe. A legnagyobb, a stratégiai döntéseket egyedül is blokkolni képes (25,1 százalékkal bíró) tulajdonossá azonban az FHB bankcsoport vált, amelynek vezetője és résztulajdonosa, Spéder Zoltán az egész „takarékhadművet” feltételezett éceszgebere volt.⁸

Az olajozott privatizációhoz még egy trükkre volt szükség. Annak érdekében, hogy a kiszemelt tulajdonosok verseny nélkül juthassanak az államosított Takarékbankhoz, egy kormányrendelettel „nemzetstratégiai jelentőségűnek” minősítették az előre eldöntött formájú magánkézbe adást, jöllehet a jogszabályt eredetileg arra alkották meg, hogy a kormány a számára fontos felvásárlási, fúziós ügyleteket mentesítse a versenyhivatal kötelező előzetes vizsgálata és hozzájárulása alól.

Nagybankok a célkeresztben

A takarékszövetkezeti szektor irányítási jogainak átcsoportosítása alig növelte a „nemzeti” tulajdonhányadot a magyar bankszektorban, hiszen az korábban is jórészt magyar kézben volt. Az ürügyet itt inkább a szektor tőkeproblémája és az egy tag – egy szavazat elv alapján működő szövetkezeti elv nehézsége adta, ami valóban megnehezítette volna a tulajdonosi tőkepótlás véghezvitelét. Ám ez sem menti fel a kormányt és a hozzá közel álló befektetőket az alól, hogy az alkalmazott módszereket és a végeredményt a „maffiaállam” működésének iskolapéldájaként lássuk és láttassuk.

A külföldi tulajdonú nagybankok rendszerének átszabása sem mentes az ilyen kettősségtől. Az eredetileg hangoztatott kormányzati szándékra (ti. a nemzeti tulajdon

legalább 50 százalékos arányának célkitűzésére) ugyan semmiféle racionális indok nincs, a propaganda szerint mégis azért van szükség rá, mert máskülönben a bankrendszer nem tölti be feladatát a gazdaság hitelellátásában. Néhány nagybanc bekebelezésének rögeszmés vágya vezethetett ugyanakkor egy fölöttébb kétséges üzlet megkötéséhez: a súlyosan veszteséges MKB Bank megvásárlásához, amelyről hamar kiderült, hogy a bank csak nagyon komoly adófizetői áldozatok mellett hozható rendbe.

Az MKB megvásárlására még annyi közgazdasági indokot sem tudott felhozni a kormány, mint amire annak idején a tőkéjét veszített, ám feltőkésítésre alkalmatlan tulajdonosokkal rendelkező Postabanknál hivatkozhatott az első Orbán-kabinet 1998-ban.⁹ Az MKB tulajdonosa, a bajor tartományi BLB ráadásul eladási kényszer alatt állt az uniós kötelezettsége miatt (ti. mert állami segítséget kapott), és aligha hihető, hogy ne tudta volna a magyar állam „szíves segítsége” nélkül a 2016 végi határidőig „rendezetten” véghezvinni kivonulását a magyar piacról. Az OTP már tett is ajánlatot a bankra, ám végül a magyar kormány ráígért erre. Feltehetően azért, mert e bank megvételével látta megvalósíthatónak régi álmát, a legalább felerészben nemzeti tulajdonú magyar bankrendszert. A mindenáron történő bankvásárlásra utal az aktus szokatlan gyorsasága és a megfelelő előkészületek hiánya. A vevő magyar állam nem világította át a bankot, hanem megelégedett azokkal az információkkal, amelyeket az tárt fel önmagáról. Meggondolatlan kapkodásra utal a bank pénzügyi helyzetének gyakran változó megítélése is. Miközben a vé-

tel előtt szükséges tulajdonosi feltőkésítés mértékét (270 millió euró) maga az MNB hagyta jóvá, pár hónappal a kormány vásárlása után már olyannyira problémásnak ítélte meg, hogy sürgősen saját védőszárnya alá vonta.¹⁰ Ezt ráadásul a nyáron elfogadott bankszanálási törvényre hivatkozva tette, amely a felügyelet beolvasztásával már eddig is kiterjedt hatalmú MNB-t arra is feljogosítja, hogy teljes arzenálját bevesse, ha úgy ítéli meg, hogy valamely pénzügyi intézmény fennáll a fizetéseképtelenség veszélye.¹¹

A jegybanc vezetése ezzel beismerte, hogy hibázott a nyáron, amikor elégtelen tőkeemelést írt elő az MKB bajor tulajdonosának. De nemcsak önmagáról, hanem a kormányról is szegénységi bizonyítványt állított ki, hiszen e lépésével azt is feltételezte: az állam képtelen volna megbirkózni a tulajdonába vett bank problémáival. Külön érdekesség, hogy a kormány tulajdonosi alkalmatlanságát sugalló bejelentést az MNB elnöke a kormányfővel közösen tartott sajtótájékoztatóján tette meg. Annak is komoly üzenete volt, hogy a bejelentést megelőzően a kormány illetékesei úgy passzolták egymásnak a bankot, mint a forró krumplit: a nemzetgazdasági minisztertől először Lázár Jánoshoz került, majd tőle vette át végül az MNB. A furcsa aktus egyszerre jelezte az államosított bank pénzügyi problémáinak súlyosságát és a kormányon belüli hatáskörök zavarosságát.

A fentiek fényében nehéz mást feltételezni, mint azt, hogy Orbán Viktor és csapata *bármilyen áron* hozzá akart jutni a bankhoz. Ebben vélhetően a „nagypolitika” is szerepet játszott: gáláns vásárlásával szíveséget tett a bajor és így közvetve

német kormánynak. Belpolitikai üzenete is van az aktusnak: a vétellel teljesítheti régi ígéretét, és a magyar bankrendszer nemzeti kézben lévő hányadát a bővös 50 százalék fölé tornászhatja fel.

Persze mint minden kormányzati ügyletnél, most is számolhattak kisszerű üzleti hozadékkal. A vétel megteremti a lehetőségét, hogy a kormány (illetve az őt szolgáló jegybanki vezetés) szabadon rendelkezzen a bank ingatlanportfóliójával, és maga döntheti el, hogy a közpénzből kitisztított-feljavított bankot mely „hűbéresének” adja el és milyen áron. Ennek szolgálatába állítható a szintén eladósorba került, amúgy jó kondícióban lévő Budapest Bank „áron felüli” megvétele is,¹² amellyel a tervek szerint a jegybanki fennhatóság alá helyezett MKB-t kívánják „kistafirozni”.

72

Az MNB-ben létrehozott Magyar Reorganizációs és Követeléskezelő Zrt. (MARK) arra is lehetőséget teremt, hogy a bankok kereskedelmi ingatlanhitelekéből, illetve a mögöttük álló, már érvényesített ingatlanfedezetekből álló „rossz” portfólióit összekeverjék, ami az MKB túlárazott megvételét is elfedheti. E bank esetében ráadásul mind az átadó, mind az átvevő is állami, vagyis senki kívülálló nem kontrollálhatja, reális áron történik-e majd a tranzakció, így az MKB követelései és ingatlanjai szabad prédává válhatnak. A folyamat végén pedig majd csak lesz olyan ár, amelyen a kipucolt és kistafirozott bank elkel. És nem kérdéses, hogy a (talán már most is tudott, bár a nagyközönség elől elrejtett) vevő számára megfelelő áron.

Különösen, hogy a kormány a maga eszközeivel jótékonyan befolyásolhatja az MKB (és más nagy-

bankok) üzletét, akkor is, ha már nem lesz tulajdonos bennük, csak stratégiai partnerként tekint rájuk. Az állami szféra szereplőit, intézményeit és alkalmazottjait egyaránt arra kötelezheti, hogy az általa preferált pénzügyi szolgáltatókat vegye igénybe. Az állami kuncsaftok beterelése és a kormányzati hitelezési projektek erősíthetik a kormányközeli bankok piaci pozícióját, és javíthatják rentabilitásukat. A hitelezésnél még akár politikai szempontok is beemelhetők a (ki nem mondott) hitelképességi kritériumok közé, amivel a klientsúraépítés és -megtartás eszközül szolgálhat a kormányzati üzletekkel megtámogatott pénzintézet.

A békekötés

„Eljött az idő, hogy Magyarország és az európai bankszektor együttműködésében új fejezet kezdődjön” – közölte Orbán Viktor azon a sajtótájékoztatón, ahol a magyar állam és az EBRD 15-15 százalékos tulajdonszerzési szándékát jelentették be a magyarországi Erste Bankban. Indoklásként megtudhattuk a kormányfőtől: „Magyarország túl van azon az időszakon, amikor a nemzeti bankrendszer megteremtése volt a cél. Ma már egy jelentős nemzeti tulajdonú bankrendszer fejlesztéséről beszélünk.”¹³

A 15 százalékos tulajdonrészrel csekély befolyásra tesz szert a kormány a bankban, amely cserébe a következő három évben 550 millió eurós (mintegy 170 milliárd forint) hitelezési programmal támogatja a gazdasági növekedést, ami nem látszik jelentős forrásbővülésnek.¹⁴ A korábban a sokat szidott (a frankhitelezésben úttörő) osztrák „bankcsaládhoz” tartozó Erstével kötött

stratégiai szerződésre ezért inkább csak a kormányzati bankpolitika irányváltását jelző gesztusként tekinthetünk.

A bankszektoralal vívott háborúban az igazi fordulatot az EBRD-vel kötött megállapodás jelenti, amelyben a magyar kormány egy sor piackonform vállalást tett. A legfontosabb közöttük a kiugróan magas bankadó csökkentésének ígérete: 2016-tól mintegy 60 milliárd forinttal, a következő években pedig még tovább (távlatosan az uniós szintre) csökkenti a kormány a 2010-ben kivetett banki különadót.¹⁵ Fontos ígéret az is, hogy a többségi részesedéseit (vagyis az MKB-t és a Budapest Bankot) a kormány három éven belül magánkézbe adja, bár kérdéses, hogy ezt mennyire átlátható módon teszi, és nem fogja-e nemzetstratégiai indokra hivatkozva kizárni a versenyztetést, miként a Takarékbank esetében tette. Azt is vállalta a kormány, hogy a bankok nem teljesítő hitelfortfóliójának leépítését átlátható módon és piaci alapon teszi – ez alól persze a banktitok örve alatt kibúvót találhat. Az ígéretek között szerepel továbbá, hogy – az EU egységes piaci szabályaival összhangban – méltányos versenyt és egyenlő bánásmódot biztosít a bankok között, függetlenül azok tulajdonosának nemzetiségétől (bár erre az uniós tagság elvileg már eddig is kötelezte).

Ha vállalásait betartja a kormány, akkor az EBRD-vel kötött februári megállapodást valóban a bankokkal való békekötés memorandumának tekinthetjük. Sőt, mivel gazdasági „szabadságharcának” talán legfontosabb küzdőterén fúj visszavonulót a kormány, a megbékélés szándéka a bankvilágnál szélesebb körre is vonatkozhat: akár „a” Nyugattal

való kiegyezés egyik megnyilvánulása is lehet. Az Angela Merkel német kancellár látogatását alig egy héttel követő időzítés pedig arra utal, hogy nem rögtönzésről, hanem megfontolt politikai lépésről lehetett szó.

Gazdasági oldalról mindenesetre időszerű a döntés. A Nemzetgazdasági Minisztérium azzal indokolta a megállapodást, hogy 2016-tól már nem lehet érdemi gazdasági növekedést felmutatni Magyarországon a hitelezés beindulása nélkül; ezért próbálják újraszabni a kormány és a bankrendszer viszonyát. Arra is számítanak, hogy az egyezség javítja hazánk befektetői megítélését, és így hamarabb sor kerülhet az ország régóta vágyott felminősítésére. Való igaz, az új költségvetési ciklus elején várhatóan mérséklődnek az uniós transzferrek, kifizetések, így a beruházások növeléséhez a korábinál is nagyobb szükség lesz a bankrendszer hitelezési aktivitására.

A bankszektorra nehezedő kormányzati nyomás enyhítését az is elősegíti, hogy 2015 elejére már teljesült a kormány régóta hangoztatott célja: a magyar bankrendszer fele „nemzeti” tulajdonba került.¹⁶ A korábbi években a szektorból extrasarcok formájában kicsikart háromezermilliárd forintot meghaladó összeg, valamint a 400 milliárd forintra rúgó „standard” éves elvonás fényében a bankadó 60, majd újabb 20 milliárd forintos mérséklése amúgy nem látszik óriási gesztusnak: inkább a nyomás enyhítésének a *szándéka* adhat megnyugvást a banktulajdonosoknak.

Az ország gazdasági kilátásai szempontjából mindenképp jó jel a bankszektoralal való „kiegyezés”, hiszen ezzel az országban működő többi befektetőnek is pozitív üze-

netet küld. Teljesen nyugodtak persze továbbra sem lehetnek: nem garantálja semmi, hogy szükség esetén újabb, más területeket érintő különadókat vessen ki a magyar kormány, vagy hatalmi-üzleti céljainak útjában álló szereplőket szorítson ki a piacokról, ahogyan a bankszektor mellett a kiskereskedelem, az energia-, illetve a te-

lekommunikációs ágazatokban vagy a médiapiacra tette – és teheti továbbra is. Bár szeretnénk bízni benne, de mi, állampolgárok sem vehetjük készpénznek, hogy az állami bankpolitika megszelídülése valóban a nyugati orientáció egyértelmű jeleként értékelhető. Pedig kétségkívül ez lehetne a mostani fordulat legfőbb hozadéka.

Jegyzetek

¹ Nem evidens, de a kormány a többségi külföldi tulajdonban lévő OTP bankcsoportot is „nemzetinek” tekinti, pusztán azért, mert a központja Magyarországon van, és magyar vezetője meghatározó formális és informális befolyással bír a bank stratégiájára.

² Atalakulóban a magyar bankrendszer. Magyar Nemzeti Bank, 2014. március.

³ L. Magyar Bálint: Magyar polip – a posztkommunista maffiaállam. In: Magyar Bálint – Vásárhelyi Júlia (szerk.) Magyar polip – A posztkommunista maffiaállam. Noran, 2013.

⁴ Az MKB Bank újonnan delegált vezetője így indokolta a vásárlást: „Az állam azért lépett be a bankpiacra, hogy konszolidációt hajtson végre, amelyet a piac egyelőre nem valósított meg. (...) Két-három bank összeolvasztásával már jelentősen racionalizálható az infrastruktúra.” Egy-két bank még beolvadhat – Nagy tervek az MKB-nál, Portfolio.hu, 2015. febr. 3.

⁵ Várhegyi Éva: A maffiaállam bankjai. In: Magyar Bálint – Vásárhelyi Júlia (szerk.) Magyar polip – A posztkommunista maffiaállam. Noran, 2013.

⁶ Alfred Döblin: Berlin, Alexanderplatz. Európa Kiadó, 113–144. o.

⁷ A szövetkezeti hitelintézetek integrációjáról – a szektor megerősítésének indokával – júliusban megalkotott 2013. évi CXXXV. törvény preambulumban már megfogalmazódott, hogy az állam a megszerzett tulajdonosi pozícióját „megfelelő időn belül értékesíteni kívánja, ha az általa elindított folyamatokat visszafordíthatatlannak látja”.

⁸ L. Uj Péter: Csányi Sándort Orbán Viktor ugratja. 444.hu, 2013. július 23., valamint Máriás Leonárd több írása a hvg.hu-n: Nem száll ki az állam a Takarékbankból (2014. január 3.), A kormánybiztos cége is beszáll a Takarékbankba (február 7.) és Törvényt is sérthet a Takarékbank eladása (február 13.).

⁹ Bár a tetemes (kezdetben 152 milliárd forintos, később további 25 milliárddal megtoldott) mentési költséget a Postabank esetében indokolhatta, hogy a második legjelentősebb lakossági bank sorsa forgott kockán, ám már akkor

is lehetett volna más megoldást találni (pl. a betétesek kártalanítása mellett történő felszámolást), de már akkor kiütközött Orbán Viktor ellenállhatatlan vonzalma a befolyásos bankok iránt.

¹⁰ Az MKB-t a magyar kormány árajánlatát megelőzően átvilágító jegybank júliusi közleményében ezt állapította meg: „Az MNB számára kiemelten fontos, hogy a pénzügyi rendszer szereplői megfelelő tőkeellátottsággal rendelkezzenek, az MKB tranzakció előtti 270 millió euró összegű feltőkésítése ezt az igényt kielégíti”.

¹¹ Vö. a pénzügyi közvetítőrendszer egyes szereplőinek biztonságát erősítő intézményrendszer továbbfejlesztéséről szóló 2014. évi XXXVII. törvény. A törvény akkor teszi lehetővé a bank átvételét, ha az MNB azt vélelmezi, hogy a bank tőkefelelése a következő egy évben a törvényi előírástól legalább 20 százalékkal elmarad.

¹² Vö. Brückner Gergely: Túlázott állami bankvételek. Figyelő, 2015/1–2.

¹³ Orbán adócsökkentést jelentett be. Napi.hu, 2015. febr. 9.

¹⁴ A bank közleménye szerint ennek része lesz egy 250 millió eurós hitelfolyósítási program, amelynek részét képezi egy köztisztviselők számára készített csomag is. A tervekben szerepel egy 100 millió eurós energiahatékonysági hitelprogram és egy 200 millió eurós hitelezési keret elsősorban az agrárszektor finanszírozására.

¹⁵ Az EBRD-vel kötött megállapodás szerint 2016-ban a 2014. évi mérlegösszeg 0,31 százaléka csökkentik a bankadót, 2017–2018-ban már csak 0,21 százaléka lesz, ami további 22 milliárdos mérséklődést jelent, 2019-től pedig tovább igazítják az EU normáihoz. Vö. www.kormany.hu EBRD-megállapodás. Appendix 1 – EBRD – Government MoU.

¹⁶ Az OTP bankcsoport, az MFB, az FHB, a Takarékbank, a takarékszövetkezetek, az MKB és pár kisbank piaci részesedése megközelíti, a Budapest Bank átvételével pedig meghaladhatja az 50 százalékat.